СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 217. — Джерзи Сити, Н. Дж., вівторок, 19. вересня, 1922.

VOL. XXX. — No. 217. — Jersey City, N. J., Tuesday, September 19, 1922. — THREE CENTS

ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ СОЮЗ ДЛЯ ВЗАЇМНОЇ ПОМОЧІ МІЖ МАЙНЕРСЬКИМИ ЮНІЯМИ В АМЕРИЦІ І В АНГЛІЇ

АТЛЕНТИК СИТІ, Н. Дж., 17. вересня. — Вилієм Ґрін, секретар і скарбник Американської Майнерської Юнії, заявив нині, що Федерація Майнерів Великої Британії запропонувала американським майнерам, щоби заключили з британськими союз для взаїмної помочі на випадок страйку.

Американська Майнерська Юнія приняла сей плян прихильно і в сій справі скличе спільну конференцію.

Вилієм Ґрін заявив, що як обі юнії підпишуть умову, так вчасі страйку не можливо бути возити угля з Анґлії до Америки ані з Америки до Анґлії.

ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО РЕПУБЛИКАНЦІ ПОНЕСУТЬ ВТРАТИ ПРИ СЬОГОРІЧНИХ ВИБОРАХ ДО КОНГРЕСУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 17. вересня. — В тутешніх політичних кругах заповідають, що при сьогорічних виборах до Конґресу републиканці понесуть значні страти у східних стейтах, де мають добре вигляди демократичні кандидати.

В західних стейтах зміна була іно остільки, що там при номінаційних виборах були горою републиканці радикального напряму, але у східних стейтах заноситься на те, що будуть горою демократи.

Вгадують, що більшість републиканців в сенаті змаліє до половини. Досі їх більшість виносила 24 голоси, а в слідуючій каденції може змаліти до 12 голосів.

ЗДОРОВЛЄ ЖІНКИ ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНГТОН, Д. К., 17. вересня. — Жінка президента Гардинґа вже є цілком на дорозі до подужання, але вона мусить ще якийсь час остати в постелі, і відтак здержатися ще довший час від подорожий. З уваги на те президент Гардинґ покинув уже цілком гадку про сьогорічний відпочинок на вакаціях.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНГ БУДЕ МАСОНОМ 33-ЬОЇ СТЕПЕНІ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 17. вересня. — Нині тут зібралось около 1,000 масонів 33-ої степені, які зїхалися з 15 стейтів. Се 110-літне зібрание сеї масонської льожі, до якої належить також президент Гардинґ.

Президент Гардинґ має тепер 32-у степень, а що льожа хоче наділити його 33-ьою степеню, то для сеї цїли головний командир, Лев М. Еббот, скличе окреме зібрание Найвищої Ради льожі.

Президент Гардинґ не може приїхати на се торжество з причини недуги жінки і пильних урядових справ, але всетаки будуть там визначні члени, як бувший ґовернор стейту Ню Йорк, Чарлз С. Витмен, Вилієм С. Спрул, ґовернор стейту Пенсильвенія, Алекс Дж. Гросбек, ґовернор стейту Мишиґен і інші.

Ґовернор Гросбек є одним із 150 кандидатів, що мають дістати 33-ю степень на тому зібранню.

КАНДИДАТУРА ГЕРСТА НА ҐОВЕРНОРА НЮЙОРСЬКОГО СТЕЙТУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. вересня. — Мейор міста Ню Йорку, Джан Ф. Гайлен, видвигає кандидатуру Вилієма Р. Герста, власника многих газет в Америці, на ґовернора стейту Ню Йорк.

ЗАБРАЛИ НА ВОДІ 106 БОЧОК ЖИТНІВКИ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 17. вересня. — Американські проґібіційні урядовці зловили вчера при помочі судна „Нюберрі" моторову лодку „Джі Ді" біля Спринґ Лейк, Н. Дж., на якій найдено 106 бочок житнівки.

БОЛЬШЕВИКИ БОЯТЬСЯ СЕЛА

Вже пятий рік намагаються большевики зміцнити свою владу на селі.

Але й до цього часу перевести цього в життя вони не в силі й тепер, як і раніш, большевики бояться села.

Вони охоче працюють у місті і зовсім неохоче, навіть під примусом партійної дісціпліни, ідуть на село.

Дуже гарним показчиком страхіття перед селом може служити передова стаття у харківській газеті „Комуніст" (ч. 161).

В ній читаємо:

„З того часу, як партією було кинуто гасло: „Комуністи на село", пройшло вже не мало часу.

Питання про зміцнення впливу партії та про скріплення совітської влади в деревні потрібувало активної відповіді: перекидки на практичну роботу в сільські місцевости можливо більшої кількости комуністів. Комуніст-агроном, комуніст-учитель, виконкомщик і т. д. — ось хто нам потрібний зараз на селі".

Це в теорії, а на практиці:

„Оскільки кулак, зітхає „Комуніст", не зустрічає організованого відпору, він чудово досягає своїх прагнень володіння над селом.

А відпору він майже не зустрічає".

Далі харківський комуністичний офіціоз констатує, що село живе своїм окремим життям без жадних комуністичних впливів.

Газета каже:

„Цілковитий простір для „діктатури" кулака, при допомозі попа та петлюрівського вчителя.

Здавалось би, що при них умовах кожний член партії мусів був би засвоїти необхідність „відправки" на село.

ФОРД ЗАМИКАЄ ФАБРИКИ.

ДІТРОЙТ, 15. вересня. — Автомобілеве підприємство Форда замикає 16 вересня свої фабрики в Дітройт та других містах Америки, наслідком чого яких 70.000 робітників остається без роботи.

ХОЧУТЬ ЗВЕРТАТИ МІЛІОНИ БЕЗПРАВНО ПОБРАНИХ ПОДАТКІВ.

ВАШІНГТОН, 15. вересня. — Президент Гардинґ попросив нині конґрес признати йому право звернути 42 міліони 430 тисяч долярів, побраних безправно підчас скарбового року, кінчаючогося дня 30. червня.

Більшість сеї суми має звернена титулом безправно побраного особисто-доходового податку.

УХВАЛИЛИ ЗАКОН ПРО БОНУС.

ВАШІНГТОН, 15. вересня. — Сенат приймив нині поправлений конґресовою конференцією законопроект про відшкодованне для американських ветеранів великої війни.

З огляду на те, що сей проект уже приняла палата послів, проект піде тепер до потверджения президента.

СМЕРТЬ ВІД ГОРІВКИ.

В Ню Йорку знов починають множитися смерти від затроєного алькоголю.

В пятницю вечером відставлено до Кінґс Кавнті Госпітел аж трох людий, небезпечно хорих від утрійних напитків. Двох з них померло. Всі три в хвилі доставлення до шпиталю були вже сліпі.

Поліція арештувала одного коршмаря, котрого вона посуджує за продаванне утрійної горівки одному з померших.

БУДУТЬ ВІДБИВАТИ СОБІ КОШТИ СТРАЙКУ НА ПУБЛИЦІ.

Один президент вуглевої компанії в Шікаґо заявив, що ціна на вуголь мусить тепер підскочити, бо вуглеві підприємці мусять відбити собі на кімось свої втрати наслідком страйку.

Так як з нікого иншого не можна потягнути, то вуглевої компанії думають тягнути з публики.

БІЙКА В ЦЕРКВІ.

Горожанська війна в Ірляндії найшла в пятницю свій відгук аж в Шікаґо

До одної протестантської церкви приїхав в гостину Вілієм Кут, член парляментів: олстерського та англійского, щоби тут закликати членів до жертв на ратунок протестантських церков в Ірляндії. Коли проповідник церкви попросив Кута заняти плятформу та виголосити до зібраних промову, представляючи його при тім яко „великого Айришмена", зі салі дався чути окрик: „Ти брешеш".

Церковні послугачі кинулися до чоловіка, що кинув сей окрик, але сей метнувся з церкви і втік до виходових дверий. Знадвору надбігло яких 12 людий, видно помічників втікаючого, і кинулося до бійки з церквоними послугачами. Сих відай було більше, і вони побили нападаючих та струтили їх з церковних сходів.

В якийсь час опісля до церкви влали через церковні вікна дві цеґли. Цеґли розбили вікна та вдарили дві жінки, сидячі на церковних лавках, калічучи їх легко. Перестрашені зібрані почали утікати з церкви. Під церквою знов прийшло до бійки, котру аж поліція розборонила. Поліція арештувала шістьох людий, але пустила, їх бо ніхто не підносив проти них ніяких закидів.

УВІЛЬНИЛИ ЖІНКУ, ЩО ЗАБИЛА ПЯНОГО МУЖА

Лава присяжних суддів, скликана судовим лікарем для розглянення справи убийства Лоренса Волша, котрий погиб кілька днів тому від револьверив вистрілів, відданих його власною женою, орекла, що жінка була оправдана стріляти в обороні дітий до мужа, „божевільного від муншайну".

НОВА РАДІСТЬ ДІТИЙ.

До одної нюйорсьдої поліційної стації відставлено оногді двох італійсьдих хлопців, з дотрих один має 6, а другий 10 літ. Оба вони згибилися в місті і не могли потрафити домів. З допитів однак поліції вийшло, що хлопці не дуже то журяться своїм зблудженнєм. На виразний запит урядника вони таки отверто признались, що вони люблять пригоду, яка їм трафилася.

В СПРАВІ ВОЄННИХ ДОВГІВ

Має до Злучених Держав приїхати незадовго фінансова комісія англійського уряду.

СВЯЩЕНИК КАТОМ.

В Форт Медисон, Айова, повішено одного Е. Вікса, засудженого на смерть за вбийство. Присуд виконав на ньому Вінфред Роб, котрий недавно зрікся своеї посади проповідника в одній поблизькій церкві на кілька днів перед сповнюванням свого катівського уряду.

БАТЬКО ВКРАВ ДИТИНУ.

Одна шікаґовська богачка, п. Авран, котра позиває свого мужа о розвід, внесла до суду ще одну скаргу, сим разом за крадіж його власної дитини. Як каже вона в своїм позві, її 9-літна дочка вийшла зі школи і підійшла до мущини, що стояв спокійно коло ждучого біля школи авта. Дівчина кинулася йому на шию, поцілювала його і дала занестися та всадитися до автомобіля. Авто рушив і мати тільки її виділа дитину. Вона повідомила поліцію, але рівночасно пізвала мужа за крадж дитини.

ПОКИНУВ ТЮРМУ МАЮЧИ 80 ЛІТ

Зі стейтової тюрми в Філядельфія вийшов оногді 80 літний старець майор американської армії Вілієм Гейстинґс, котрого брат свого часу був ґубернатором пенсилвенійського стейту. Він відсидів 8 літ за те, що свого часу забив револьвером свого сестрінка Гикока.

Виходячи з тюрми, Гейстинґс сказав, що він дуже щасливий, що може вмерти поза мурами вязниці.

АРЕШТОВАНА ЗА ТЕ, ЩО НАЙШЛА ПЕРЛИ

Нюйорська поліція арештувала оногді паню Нелі Судінську зате, що вона мала не віддати сейчас перл, які найшла при чищенню кімнати. Поліція каже, що арештована звернула лишень частину найдених річий, а решту задержала собі. Її пущено за кавцією в сумі 1000 долярів.

СТУДЕНТИ МАЮТЬ СТАТИ МАЙНЕРАМИ

Як каже президент політехнічного інституту Ровза в Тере Гот, Індіяна, під будинком школи відкрито недавно поклад вугля. Сейчас ученики школи, що вчуться на інжинерів, постановили пробувати добувати вугле та вживати його на опал шкільних будинків. Незадовго вже мається починати будову копальняного шахту.

СТЕЙТ МАЄ ОГОЛОШУВАТИСЯ.

Товариство Літниск в горах Адирондакс постановила на своїм засіданню, що сими днями відбулося в Лейк Плесид, Ню Йорк, домагатися від стейтового уряду призначення річно суми одного міліона на розголошення по Америці ріжних природних чуд та замітностий в стейті Ню Йорк.

НАСЕЛЕННЄ МОНТРЕАЛУ.

Обчисляють, що теперішне населенне міста Монтреалу виносить 863.188 душ. Є се населенне т. зв. Більшого Монтреалу. Населене властивого Монтреалу є 797.888 душ.

ДЕЛЕҐАЦІЯ ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ ОСТЕРІГАЄ ЛІҐУ НАРОДІВ, ЩО В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ВИБУХНЕ ЗАГАЛЬНЕ ПОВСТАННЄ ПРОТИ ПОЛЬЩІ-НАЇЗНИЦІ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 17. вересня. — Нині прибула сюди делеґація, яка заступає Українців у Східній Галичині, і повідомила Раду Ліґи Народів, що приготовання Польщі до виборів до польського „сейму" у Варшаві в падолисті, які вона тепер переводить у Східній Галичині, грозять небезпекою війни.

Галицькі Українці кажуть, що се є плян Польщі анектувати (влучити) Східну Галичину до Польщі, міжтим як в мировому договорі було постановлено, що державне становище Східної Галичини буде означене пізнійше.

Делеґація запевнила Раду Ліґи Народів, що колиб Польща пробувала переводити у Східній Галичині вибори в падолисті до свого „сейму", то там вибухне загальне повстанне Українців, котрі мають в краю велику більшість.

ЛЄОН КАМЕНЄВ—НОВИЙ ГОЛОВА „СОВНАРКОМА" І КАРДИНАЛ БОЛЬШЕВІЇ В РОСІЇ.—РОСІЄЮ ПРАВИТЬ ТЕПЕР ДВОХ ЛЄОНІВ—ТРОЦЬКИЙ І КАМЕНЄВ, ШВАҐЕР ТРОЦЬКОГО

МОСКВА, столиця Московщини, 17. вересня. — М. Калінін, голова „всеросійського совета", підписав декрет (указ), яким іменував тимчасовим головою „совнаркома" (совета „народніх" комісарів) Леона Коменева, змосковщеного Жида і шваґра Троцького.

Каменев буде головою „совнаркома" на місце двох дотеперішних заступників, Рикова і Цюрупи.

Се зроблено тому, що, як кажуть большевики, в Росії треба влади одного чоловіка, а Ленін покищо не може ще вернутись до праці. Кажуть, що Ленін появиться прилюдно аж в пяті роковини большевицької революції, дня 7. падолиста с. р., на дуже важному зїзді російської комуністичної партії, а щойно пізнійше може теж вернутись і до керми „державою". А покищо влада в Росії буде теж спочивати в руках одного чоловіка, шваґра Троцького, Каменева.

Каменев є рівночасно провідником російської комуністичної партії, яка стоїть у відношенню до держави як державна релігія, і длятого він є рівночасно неначе кардиналом большевицької церкви і головою большевицького уряду.

Одначе мимотого він не є крайним комуністом як його шваґер Троцький, але угодовим як Крассін і Літвінов. Він є теж головою російського запомогового комітету і яко такий мав змогу стрічатися з чужинцями, а особливо з Американцями, що годували голодних Москалів. У сих стрічах пізнали чужинці, що Каменев є за угодовою політикою у відношенню до капіталізму і капіталістів.

ЧЕРВОНИЙ ТЕРОР НА УКРАЇНІ

РОЗСТРІЛИ В КИЄВІ ТА КРОЛЕВЦІ.

БЕРЛІН, 4. вересня. (Вл. кор. „Свободи"). — К київськім революційнім трибуналі закінчився процес 100 членів козачої ради, які мали підготовлювати повстанне проти совітської влади на Україні.

По тижневих нарадах трибунал засудив 48 обжалованих до розстрілу. Серед засуджених є кілька старшин червоної армії, які рівночасно належали до конспіративної повстанчої організації, а також кілька Чекистів, які займали відповідальні посади в київській ґрезвичайці, але разом з тим підтримували зносини також із головним повстанчим штабом.

У Кролевці, на Чернигівщині, закінчився процес настоятеля й ченців Рихлівського монастиря. Під час останньої конфіскати церковних дорогоцінностий обжаловані мали сховати від большевиків 5 пудів церковного срібла, а також мали підбурювати віруючих проти конфіскаторів, напасти на комісію, що відбирала цінности, й скласти фальшиві листи.

Трибунал засудив настоятеля Матвіїва й благочинного Радченка до розстрілу. Монастир, як гніздо контр-революції, постановлено скасувати, а його богослужебні річі порозда вати иншим церковним громадам.

ПОЛЬЩА ПІДПИСУЄ УМОВУ З „МАЛОЮ АНТАНТОЮ"

БЕРЛІН, 17. вересня. — Тутешні газети доносять, що в Марієнбаді, в Чехословаччині, відбулась дня 31. серпня с. р. тайна нарада представників Польщі і „малої антанти" (Чехословаччини, Румунії і Югославії), на якій підписано умову про взаїмну оборону на випадок нападу на котрунебудь інтересовану державу котроїнебудь іншої держави.

КЕМАЛ ПАША ПО ПОБІДІ ГОВОРИТЬ ПРО СВОЮ ПОЛІТИКУ

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 17. вересня. — Голова правительства турецьких націоналістів, Мустафа Кемал паша, заявив, що він є за мировою злагодою з алїянтами. Якщо вони йому віддадуть Царгород і Тракію до 15 днів, так він не стане воювати, і згодиться теж на невтралізованне Дарданельського проливу. Але інакше, каже він, його військо помашируе на Царгород і на Тракію.

Також заявив він, що Туреччина не буде оберігати невтральности Дарданелів, коли Греки будуть туди втікати з Малої Азії домів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА УВАГУ БРАТТЯМ В АМЕРИЦІ.

ВИСТУПІТЬ В ОБОРОНІ ГАЛИЧИНИ!

(Від власного кореспондента).

Львівське „Діло", яке після чотиролітньої польської заборони почало знов виходити, приносить в ч. 1. з 1. вересня отсю відомість з ЛОНДОНУ:

„З УРЯДОВИХ КРУГІВ ІНФОРМУЮТЬ, ЩО ГАЛИЦЬКОЮ СПРАВОЮ ЗАЙМЕТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ РАДИ АМБАСАДОРІВ З КІНЦЕМ ВЕРЕСНЯ АБО З ПОЧАТКОМ ЖОВТНЯ СЬОГО РОКУ. ДЛЯ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ БУДЕ УСТАНОВЛЕНА ОКРЕМА ГАЛИЦЬКА КОМІСІЯ".

Чи се відомість справдиться, побачимо.

Одначе на випадок, якби Конференція Амбасадорів справді занялася галицькою справою, хочу на се звернути Вашу увагу, Американські Браття, бо думаю, що в тім часі потрібна Ваша акція для визволення Української Галичини з польської неволі.

Рада Амбасадорів — се установа, яку утворили головні держави антанти для полагодження важних політичних справ. Засідають у ній представники Англії, Франції, Італії, Бельгії й Японії.

Пригадаю, що Рада Союза Націй, в своїй ухвалі на засіданню 23. лютого 1921 в Парижі, ствердивши, що Польща є тільки военним окупантом Галичини, а супереном Галичини є головні держави антанти, рішила: „ТОМУ РАДА СОЮЗА НАЦІЙ РІШАЄ ПРЕДЛОЖЕНІ ЇЙ ДОМАГАННЯ ЩО-ДО ПРАВНОГО СТАНОВИЩА ГАЛИЧИНИ І ВІДНОСИН В ТІМ КРАЮ ВІДСТУПИТИ РАДІ АМБАСАДОРІВ.

Коли-б Рада Амбасадорів приступила до рішення галицької справи, то Вам, Американські Браття, треба підняти акцію в тім напрямі, щоб рішенне Ради Амбасадорів випало згідно з волею українського народу.

Правительство Злучених Держав не бере участи в Раді Амбасадорів, але воно пильно слідить за політикою держав антанти. А держави антанти, які бачать, що без участи Злучених Держав в европейських справах Европа не вийде з фінансової кризи, дуже дорожать думкою правительства Злучених Держав і числяться з нею.

Тому політична думка Злучених Держав і становище правительства Злучених Держав у галицькій справі можуть мати великий вплив на рішенне Ради Амбасадорів.

Політична думка Канади і становище канадійського правительства можуть мати в сій справі просто безпосередний вплив, бо Канада належить до держав британської імперії, яка має в Раді Амбасадорів свого заступника.

Тому треба Вам, Американські Браття, всіми силами старатися, щоби політична думка і правительства Злучених Держав і Канади виступили з приводу конференції Ради Амбасадорів над галицькою справою в обороні державної незалежности Галичини.

Таксамо Ваша безпосердна акція, Ваші адреси до Ради Амбасадорів мати-муть велику вагу.

Ваша акція заважила вже на рішеннях Ради і Загальних Зборів Союза Націй, — вона заважить і на рішенню Ради Амбасадорів.

Гайдельберг, 4. вересня 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ОДНОЦІЛЬНИМ ФРОНТОМ.

Відбувшися в другій половині серпня у Львові зїзди трох народних українських партій в Галичині ствердили наперед осібно, а потім разом на своїм спільнім зїзді, що вони признають уряд д-ра Евгена Петрушевича одиноким повноправним заступником волі українського народу Східної Галичини.

На такім становищи станув так званий Ширший Народний Комітет, заряд української трудової партії. Те саме становище заняв зїзд Ширі Управи Української Радикальної Партії та зїзд Християнсько-Суспільної Партії. Се саме становище заняла на другий день по тих зїздах Міжпартійна Рада, в яку входять представники згаданих трох партій.

Хоч зїзди радили передовсім над справою актуальною виборів до сойму у Варшаві, розписаних польським урядом, та все таки становище трох українських партій Галичини було найкращою відповіддю українських політичних організацій Галичини на інтриги Поляків проти уряду Евгена Петрушевича, які, програвши на межинародній арені свою боротьбу проти галицького уряду, тепер пробують підривати його в Галичині, висуваючи проти нього буцімто якесь потайне, секретне правительство, щоби в той спосіб позбавити уряд Петрушевича права представляти український народ Галичини. Польська інтрига, котра покищо вдоволяється „двома рівнобіжними урядами", не вдалася. Увесь зорганізований політично народ Галичини через свої партійні зїзди признав всякий другий уряд в краю за неіснуючий. Польська хитра інтрига була пришпилена в самім зароді. Український народ не дав зловитися на польську полову, хоч вона була підсипана хитренько демократичними, ба навіть революційними зеренцями.

ГАРНИЙ ПОЧИН В АМЕРИЦІ ДО РАТОВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСМЕННИКІВ У ЗЛИДНЯХ НА ЧУЖИНІ.

Українці в Трентон, Н. Дж., основали Товариство Помочі Писменникам, якого метою є давати матеріяльну поміч українським писменникам, що жиють в нужді на вигнанню в чужих краях в Европі.

(Допись).

Дня 27. липня с. р. д. В. Гасій устроїв відчит в справі наших писменників, що живуть, а радше мучаться тепер на еміграції в Европі. Він згадав, серед яких обставин находяться тепер наші двигачі української культури, а відтак представив десятки приватних листів наших визначних писменників, в яких вони згадують про своє горе. В кождім листі писменники жалуються, що прямо з голоду примирають.

Присутні, що слухали цитатів з листів, остовпіли, як почули, що найкрасші сини нашого народу живуть як крайні нуждарі, і не можуть ізза голоду і холоду служити йому як слід працею свого ума і свого духа. Неодин сердечно заплакав.

Царить тишина. Хвиля настрою. Поважно кождий представив собі чорний образ нужди і недолі тих, що нас годують своїм мозком.

От чого дослужились між нами ті, що посвятили своє життє для нашого народу, погадили собі слухачі. Скитаються поза границями рідного краю, котрий так любили так чарівно оспівували. Тепер не мають даху над головою і разом з ріднею конають голодовою смертю. Дрібні їх діти витягають висохлі рученята: Батьку, дай хліба! — а батько поет, годує їх надією, а надію вітер розвіяв і морем хвиля рознесла. Канули сльози батьківські горячі і майнула думка: Защо-ж я страждаю, Чи я на це заслужив? Чиж я не віддав все, що мав найдорозшого мому серцю, для свого народу? О горе, горе! І чим же я прогрішив проти свого народу, що доля позволила так собі жорстоко закпити з мене? І чи в дійсности мій бідний але добрий нарід буде дивитись холоднокровно на мої тяжкі страждання і муки? Вони-ж мене знають з життя і з моїх творів, чей же пришлють вдовину лепту і дрібку успокоять моє кровю накипіле серце? О, ні, геть, думко проклята, я не вірю, аби мій нарід позволив на це, щоб я, як син України, не сповнивши найсвятійшого обовязку, ляг перед часом у могилу! В сей момент і доконечна потреба вимагає двигати тяжкий молот і лупати ґранітну скалу тюрми і неволі, а стерши з лиця землі тих катів-тиранів на земли политій кровю наших героїв, збудувати самостійну і незалежну Соборну Україну без хлопа і пана. Аж тоді я міг би вмерти спокійно.

Отакі думки переходили уми присутних.

Відтак забрав голос заслужений громадянин д. І. Бородайкевич. В коротких а ярких словах представив він значінне нашої літератури. Згадав колишню Грецію; яких вона мала писменників; згадав Сократа і других, котрі піднесли Грецію до найвисшого щебля культури, коли то старинна Греція була пануючою серед усіх народів, помимо того, що сама Греція була малою державою. Та грецькі писменники не страдали так як наші; не сиділи по тюрмах як Шевченко, Франко і другі, а вийшовши з тюрми, мусіли оглядатись, щоб десь заробити на кусок чорного хліба щоб не вмерти з голоду; ні, грецькі поети не журились о це, бо їм правительство давало удержанне. Таксамо і німецькі писменники як Ґете і другі не омили собі голови о завтрішнє, а мали подостатко всего, а навіть по кількадесять помічників, плачених державою. А наш український Ґете, Шевченко, в тюрмі кардьюма писав думи народу. Рука тряслась, а серце билось, щоб не заглянув московський караул і не вложив ще кріпші нові кайдани. Бесідник згадав Англі і їюї писменство; згадав Шекспіра, котрого по сей день міліони людий читають та величають. Наші славні писменники усе терпіли і горювали. Драгоманів мусів жити і працювати заграницею і помер яко вигнанець і скиталець поза границями рідного краю і помер в Софії, столиці Болгарії. А чи тепер обставини поліпшились для нашого писменства Найкрасший дає звіт віденська часопись „Український Прапор", де розписано було анкету, що і де роблять наші писменники в теперішній час. І, Боже милий, як потрясаюче звідомленне читаємо.

Один писменник пише: Зачав я писати оповідання про Козаччину, та годі докінчити, бо мушу працювати в лихваря коло городу, щоб жінка і діти не вмерли з голоду. Другий пише: Рад би я що написати, так рука відмовляє послуху, бо лежу тяжко хорий на тиф. Нема за що лікаря наняти. Мусів продати шлюбні перстені і все, що мав. Третя, писменниця пише: Зачала я писати нову повість з буковинського життя, так щож, коли голос жолудка починає бути сильнійшим як голос ідеї. Четвертий пише, що про писаннє не може й думати, бо мусить працювати в ресторні, щоб забезпечити себе і рідню від злиднів. „Правда, пишу — каже — вечерами, але думки не вяжуться з умучення. Таке становище наших писменників. Вони ратуються працею, яку можуть найти, від голодової смерти, а наша народня нива заростає буряном.

Відтак забрав голос д. П. Стадник. Він представив змагання нашого народу в теперішній переломовій хвилі, де ми без наших каменярів-писменників не можемо осягнути світового признання. Ми мусимо — казав він — подбати про наших писменників і дати їм забезпеченне матеріяльне. Ми мусимо завязати товариство помочі нашим писменникам.

На внесенне д. Стадника **всі одноголосно згодились заснувати таке товариство.** Відтак вписалось до сього товариства 17 членів, які вибрали таку старшину: І. Бородайкевич, голова; П. Стадник, заст. голови; В. Гасій, фін. секр.; І. Сабат, рек. секр.; І. Масляк, скарбник. Контрольори: О. Михальчишин і П. Стадник.

Члени ухвалили, що місячна вкладка до сього товариства має виносити 25 цнт. від члена. Члени зложили одноразову вкладку: В. Гасій, І. Бородайкевич, П. Стадник, І. Масляк, О. Михалишин і В. Христоріз по $5.25. П. Стадник, М. Ґейґер, І. Сабат, Л. Заблоцький, І. Мороско, К. Терлецька, К. Наконечна і П. Лапець по $2.25; В. Дідун, І. Терлецький і О. Бойко по $1.25. — Разом $53.25.

Ми, висше згадане товариство іменем наших нуждарів писменників апелюємо до щирих сердець усіх імігрантів українського походження в Америці, в Канаді, в Бразилії і в Арґентині, щоб не відмовились подати руку помочі тим, котрі хотять двигнути наш нарід з неволі темноти і поставити на найвисший степень просвіти.

Се є наш святий обовязок подати поміч в тій чорній годині тим, котрі нас годують своїм мозком!

На нас тяжить довг. Ми мусимо той довг почасти сплатити!

Щоб нас не осудила історія, і щоб нас грядучі покоління не проклинали і костий наших не викидали з гробу, хто не хоче бути рабом темноти, хто не хоче бути суджений історією, хто не хоче бути погноєм Москви і Варшави, хто не хоче свідомо топтати могили наших героїв, той певно подасть руку помочі, ділючись послідним куском хліба з нашими писменниками.

Апелюємо до всіх, як робітників бізнесменів, інтеліґентів, як світських так і духовних. Думаємо, що наша просьба не буде голосом вопіючого в пустині, і що наш загал пожертвує після спромоги, защо вже наперед складаєм в імени писменників українське щире козацьке спасибіг.

Добровільні жертви проситься слати на руки фінансового секретаря на адресу:

Василь Гасій,
13 Furman Street, Trenton, N. J.

Всякі жертви, хочби найменьші, будуть оголошувані в часописі „Свободі", так що загал буде контролювати стан каси товариства, кілько ми зібрали в місяці, кілько вислали писменникам і т. д.

ЗА УРЯД ТОВАРИСТВА ПОМОЧІ ПИСМЕННИКАМ:

І. Бородайкевич, предс.;
І. Масляк, скарбник,
В. Гасій, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДО РОБОТИ!

(Надіслана стаття).

Чуємо про нову збірку на боротьбу з Ляхами. По правді кажучи ми були на ню приготовані. Це є цілком зрозуміле. За гроші з Позички Національної Оборони вдержали ми цілий державний апарат через більше як рік та рушили акцію в краю. Чи-ж можна було більше надіятися? Ми бачимо наглядно, що ті гроші не пішли на марно. За той час богато дечого перемінилося на нашу користь. Ми вдержали оден фронт в краю і на еміґрації та сконсолідували свої розбиті сили. В старім краю прийшов наш нарід до рівноваги, а та до недавна ще стероризована Ляхами українська маса, починає від довшого часу реаґувати чимраз сильнійше на ляцькі беззправства. Ідуть вже з димом польські кольонії, польські соколи і захоронки, військові магазини, падають жертви в людях, гинуть мазури кольоністи, десь пропадають без сліду польські жандарми, польські офіцири і т. д. Словом, з приголомшеної і прибитої країни пахне революційним відрухом. Польські ґазети кричать, що це робота петрушевичівських аґентів, але для нас не так важне, хто її робить, але передовсім те, що робота іде та що її треба всіми силами підперти.

По тяжких дипльоматичних трудах удалося нашому Правительству переконати всі рішаючі чинники в Европі, що галицька справа особливо важна та що її вирішення по волі населення краю потягне за собою ряд нових конфліктів, які будуть послідовно загрожувати мирови Европи. Тої дипльоматичної роботи не слід нам покидати, а треба її вести дальше. Кошта її можнаби вже тепер ще більше обкроїти, але цілком її залишити годі. Розумною і витривалою дипльоматичною роботою і пропаґандою осягають народи дуже часто далеко більше чим оружем.

Щоби приспішити вирішення нашої справи дипльоматичною дорогою треба сильного відруху в краю. І наш нарід хапається тепер цеї послідної дошки ратунку. Цей революційний відрух треба нам всім всіми силами попертн. Той рух належить використати для української справи в чужій пресі та поширити пропаґанду між чужими впливовими людьми і орґанізаціями. В цей спосіб улегшиться та скріпиться саму акцію. Ту хвилю треба рівнож використати для підойми духа серед нас самих. Найменьший відрух в краю коштує там десятки ба і сотки нових українських жертв. Тюрми та табори інтернованих наповняються наново свіжими мучениками. А в Америці не кождий звертає на це увагу. А многі балакають ще собі, чому то там в краю йде так поволи. А в краю йде так, як позваляють на це перемучені сили того бідного народа, який від осьми літ стогне під виїмковим военним правом, згл. який за весь той час за виїмком часу української державности, був позбавлений всякого права, а кинений на поталу самоволі ляцьких катів. Край ставить такий опір, який може ставити нарід, якого села і міста перемінені в военні табори, по яких бушує ляхо-татарська військова орда та дика жандармерія. **Ставши трохи на ноги, став край активним і стає ним щораз більше. Наше завдання поперти ту акцію всіми силами, а коли сильно і скоро попремо то почуємо інший голос краю.**

Скоро і сильно треба поперти. Не треба оглядатися на нікого, а самому начинати. А передовсім зложити від себе жертву. **Хто це розуміє той возьмеся до роботи і попре словом і ділом Фонд Негайної Допомоги. Хочете почути про активність в краю, зложіть цей фонд, але зложіть сейчас. Тут ходить не тільки о гріш, але і о час. Тож берімся до роботи!**

Л. М.

СПРАВА ВІДНОВИ СІЧИ В ГАЛИЧИНІ

Січова Орґанізація гуртувала перед війною в Галичині до 80.000 Січовиків і Січовичок — цвіт нашого народу. Січи єднали молодіж, виховували на добрих і карних громадян України.

Прийшла нещасна для нас війна і покликала під зброю всіх Січовиків — це була молодіж. Січовики покрили своїм трупом усі фронти. — А на самі Товариства посипалися переслідування з усіх боків. Ви знаєте длячого? Бо Січ дуже високо й дуже гордо держала прапор нашого національного і соціяльного визволення.

Вже в 1914-15. рр. знищили московські, царські війска та жандарми наші славні Січи, бо вони нагадували самостійність України. Червона лента, малиновий козачий прапор разили московське око. Майно січових товариств знищено, а провідників запроторено по тюрмах.

Українське жіноцтво зіпхала війна до тяжкої щоденної праці за себе й за чоловіків, праці за гіркий насущний хліб. Жінка й дівчина перестали думати про щось краще і вище, про народ, про ідею, тільки про буденну працю — і так остало до нині. Не йде вона ні до Січи, ні до Читальні. Це нинішна мати українського народу. Що виссе українська дитина з груди такої матері, а тим самим яке наше грядуче покоління?

Нині поносимо всі наслідки війни, передовсім у всіх Січових Товариствах. Ні одна Січ не лишилася в цілости. Молодіж так та, що була на війні, а ще більше та, що підростає, яка підчас війни не ходила до школи, ні не належала до ніякої орґанізації — крайно опущена й потребує живої орґанізації до живого, могутнього діла. Шкільною молодіжю займається Рідна Школа. Педаґоґічне Товариство, хоч зі скупими фондами, а цею, якій не судилося піти до школи — ніхто.

Ми хочемо знова розвернути наш святий, несплямлений малиновий прапор. Ми хочемо згуртувати знова всю молодіж під Січовим Прапором. Ми хочемо зібрати й тих найгірших, яких війна здеморалізувала, тих, які через війну не навчилися ні читати ні писати. Ми хочемо навчити їх любити Україну, любити свій народ, любити один одного. Навчити їх співати дорогі, січові пісні. Тому кличемо до Вас в імя минулого, в імя цего святого, що лежить в кождого з нас на дні душі, в імя високої Січової Ідеї — поможіть, поможіть нам в тій справі.

Січове Товариство виконало свій обовязок. Більше як половина з його лежить в могилі, що спочили в боротьбі за землю й волю. Інші, хоч і умучені окопами, хочуть стати знова до праці для народу, для великої Січової Справи. Американським Українцям хоч і тяжко живеться, та все таки не пережили таких нещасть, як ми тут в краю.

Львівська Січ тепер як головна орґанізація Січий в Галичині почала свою працю. Відновила кількадесять Січий в краю та не може ширше розвинути своєї орґанізації, бо немає засобів. Ми відновили видавництво „Січові Вісти". Так щож? З браку фондів прийдеться перестати. Для віднови діяльности треба уладити в кождім повіті Січовий Курс. Та немає навіть за що вислати делеґатів. Треба поставити львівську Січ, якаб яко централя присвічувала приміром.

Та все це бажання, яких не мож осягнути з браку фондів. З краю зритого ворожими ґранатами, знищеного военною хуртовиною не можна надіятись матеріяльної підмоги. Ми звертаємося до Вас Американських Українців. Прийдіть нам з допомогою. Дайте можність нам серед наших важких обставин відновити нашу січову працю. Просимо Вас уладити фестин або забаву, а дохід призначити на Січову Орґанізацію в старім краю. Або просто зорґанізуйте Комітет, який займеться збіркою датків.

Зимою 1922/23. хочемо відновити всі наші товариства; тому прийдіть до цего часу з фінансовою допомогою.

Січова орґанізація ніколи не відкликувалася до суспільности, бо в нас молодих була гордість і сила й та гнала нас вперід. Нині робимо це перший раз. Будучність нашого народу, цілої України в руках молодіжі, а молодіжі в Січи — в сильній орґанізації.

Ми в старому краю даємо працю, а Ви дайте нам фінансову поміч.

В Січи будучність нашого народу! В Січи будучність і воля України!

Покладаємо повну надію на Вас, що розуміють вагу сьогоднішної хвилі, вагу й потребу орґанізації, що Ви займетеся орґанізацією збірки. Постарайтеся, щоби наш илст був видрукований в українських часописях, щоби як найширші круги тою справою мали змогу зацікавитися, тоді ми віримо—Вам не прийдеться важко повести так важну працю на добро й користь всего українського народу.

Гроші просимо слати на адресу: Краєвий Союз Кредитовий у Львові, вкладкова книжочка ч. 3246, а про посилку просимо повідомити на адресу: Др. Роман Дашкевич, отаман Львівської Січи, вул. Собіщина 7. На всякий случай відпишіть нам, як іде Ваша праця в тім напрямі і чого можемо сподіватися. Про жертви й жертводавців будемо поміщувати в „Січових Вістях".

Львів, дня 16. серпня, 1922.

ЗА „СІЧ" У ЛЬВОВІ:

Др. Роман Дашкевич, отаман; **Петро Пасіка,** писар; **А. Царевич,** скарбник.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 96 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться в неділю дня 24. вересня, о годині 2-ій пополудни в церковній гали. Секретар і контрольна комісія здадуть свої звіти, а опісля буде вибір нового уряду. Також буде приниматися нових членів. — Г. Ревть, пр.; С. Войтович, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітинг відбудеться в четвер, дня 21. вересня 1922 р. о годині 7.30 вечером в церковній гали під ч. 303 Гудсон Евеню. Проситься всіх членів явитись, бо є дуже важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть справозданне з минувших місяців. Член, котрий не прийде на мітинг, то поступиться з ним після статута. — І. Пастущин, секр.

ҐЕРИ, ІНД. Тов. Т. Шевченка, від. 207 У. Н. С. повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться о 1. годині попол. в неділю, 10. вересня, в гали Нейборгуд Гавз під ч. 1700 Адамс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Нових членів буде приниматися без вступу. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 ц. — А. Гойвонович, предс.; А. Крушинський, с—екр.

ПОДЯКА.

Я, низше підписаний, член відділу 179 У. Н. Союза складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза, як також урядникам нашого відділу в Ст. Луіс і всім членам нашої орґанізації за виплаченне мені запомоги з фонду убогих в сумі $50. Дай Боже, аби наш У. Н. Союз розвивався як рожі по майовім дощи.

З тої запомоги уділюю $2.00 на фонд наших бідних інвалідів у Львові, а 1 доляра на фонд Федака. — Остаю з глубоким поважаннєм

Кондрат Клим.

„ДІЛО".

Дня 1. с. м. зачав наново виходити у Львові дневник „Діло", який ляцькі наїзники були заборонили від чотирох літ.

Від часу ляцької заборони „Діло" виходило вже в 4 видах, яко: „Українська Думка", „Громадська Думка", „Український Вістник" і „Громадський Вістник".

Тепер „Діло" вступає в 40-вий рік видання.

Одвічальним редактором „Діла" є Володимир Целевич, бувший секретар розвязаного Ляхами „Українського Горожанського Комітету" у Львові, а начальним редактором Федь Федорців.

Адреса редакції й адміністрації: Львів, ринок 10.

Передплата на дневник в Америці 1 доляра місячно.

Американські і канадійські Українці повинні передплатою підперти независиму українську пресу в Галичині, а тимсамим поможуть галицьким браттям в їх боротьбі проти Польщі-наїзниці.

НАПАД НА МІСТ В КОЛОМИЇ

Дня 28. серпня о год. 3-тій в ночі український узброєний відділ напав на варту, яка стояла на мості над Прутом і розпочав стрілянину. Вся польська варта втікла в переполосі до міста, алярмуючи ґарнізон. Заалярмоване польське війско виступило з міста, але таємничий відділ зник. В звязку з тим в Коломиї переведено ряд ревізій між Українцями.

ЧИ ПРОЦЕС ФЕДАКА ВІДЛОЖЕНИЙ?

Львівське „Діло" в 2. числі, з 2. с. м. доносить:

Вчорашні польські ґазети почали вперто повторювати, що процес проти Ст. Федака, назначений на 6. с. м. має бути з технічних оглядів (?!) відложений на кінець вересня. Що до цього відложення, як нас інформують з адвокатських кругів, то справа мається так: Початково процес мав становити головну тракцію „східних дорґів", та в останнім часі компетентні чинники прийшли до переконання, що цей помисл може мати небажані наслідки, тим більше, що переведення процесу проти Ст. Федака має мати чисто мілітарну обстановку. Вулиця Баторія має бути замкнена військовим кордоном, на судовім подвірю має бути сконсиґноване військо, на коридорах має стояти потрійний військовий кордон для перегляду білетів і леґітимацій. Очевидно, така „парада" могла би неприємно впливати на заграничних гостий. Супроти того виринула думка відложити процес. Тому говориться вже про відповідні вказівки з Варшави (з прокураторії). Можливо також, що предсідник трибуналу Маєр захорує на нирки. А опісля з кінцем вересня уложиться, виздоровіє, заграничні гості відплинуть зі Львова, і „парада" відбудеться зі всіми мілітарними акцесоріями.

ПАМЯТАЙТЕ
НА
ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Жертви належить слати на:
DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ЧЕСЬКА ОЩАДНІСТЬ.

Чеські ґазети подають білянси чехословацьких банкових інституцій за минулий рік, не лишені інтересу і для нашого громадянства.

Так нпр. „Зівностеска банка" в Празі при основнім капіталі 200 міліонів ческих корон осягнула зиску 53. 397,778 корон, або більше чим 25 прц. Дивіденда буде виплачена у висоті 14 прц. проти 12 прц. попереднього року. Решту зиску поділено на резервові фонди банку (17.972.076 корон), емеритальну касу для урядників і служби (4 міліони), тантієму і винагороду членам управи і ревізорам.

Банкові обороти в минулім році значно побільшились. Вклади на книжки і касові білети побільшились о 419.803,-139 корон, вклади на рахунки о 320.913,465 корон, дисконтован вексі о 3433.933,724 корон.

„Устшедні банку чеських спожителен" Центральний банк чеських щадниць) виказує 4.-094,288 корон зиску і буде платити 6-процентову дивіденду.

„Чеська банка Юніон" замкнула білянс зі зиском 26.486-102 корон і назначила дивіденду 14-процентову. Решта буде віддана емеритальній касі (5 міліонів корон) і резервовому капіталови (2 і пів міл.)

Чеська преса звертає увагу на загальний зріст вкладок як доказ, що чеська публична опінія перейшла з настроїв воєнного недовіря та непевности спокійного стану довіря мирного життя в міській щадничій касі в Празі, на приклад, вкладки минулого року побільшились о 184.829.075 корон.

В Марті с. р. до всіх чехословацьких щадниць внесено 492.-529 490 корон, а вибрано лище 352.475.283. отже показується перевишка вкладок за один тільки місяць о 140.034.207 корон.

Загальна сума вкладів у всіх чехословацьких щадничих касах дійшла при кінци марта с. р. до 7,848.875.800 корон при 10,323.069.000 корон всіх чехословацьких гроший, що находяться в обігу.

ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

(Докінченнє).

Важні факти в Американській історії.

88. Питаннє: Хто відкрив Америку і коли?

Відповідь: Христоф Колюмб в 1492-ім році.

89. Питаннє: Хто були Прочане (Pilgrims)?

Відповідь: Одні з перших іміґрантів, які прибули сюди з Анґлії, шукаючи в новім світі релігійної свободи.

90. Питаннє: Коли вони прибули в Америку і до якого береґа?

Відповідь: В 1620-ім році; вийшли на беріг в Плімаут, Масачусетс.

91. Питаннє: Що таке американська Декларація Независимости?

Відповідь: Документ, котрим тринайцять первісних стейтів обявили свою независимість, Анґлії.

92. Питаннє: Коли й де підписано Декларацію Независимости?

Відповідь: 4-го липня 1776-го року, в Філаделфії.

93. Питаннє: Коли почалася американська революція?

Відповідь: В 1775-ім році.

94. Питаннє: Коли підписано мировий договір і Анґлія визнала самостійність Злучених Держав?

Відповідь: В 1783-ім році.

95. Питаннє: Хто був першим президентом Злучених Держав?

Відповідь: Джордж Вашинґтон.

96. Питаннє: Коли Джордж Вашинґтон зайняв уряд президента?

Відповідь: В 1789-ім році.

97. Питаннє: Коли почалася Горожанська Війна в Америці і коли скінчилася?

Відповідь: Почалася в 1861. році і скінчилася в 1865 р.

98. Питаннє: Які були причини Горожанської Війни?

Вдповідь: Невільництво. В південних стейтах нігри були невільниками. Північні стейти хотіли скасувати невільництво і щоби до скасовання не допустити, південні стейти пробували відірватися від Злучених Держав. Північні стейти наставали на те, щоби всі стейти були обєднані. і з того прийшло до війни.

99. Питаннє: Котра сторона побідила?

Відповідь: Північні стейти. Невільництво скасовано, держава лишилася обєднана і раз на завше вирішено, що ніякий стейт не має права відлучатися від Злучених Держав.

100. Питаннє: Хто був президентом підчас Горожанської Війни?

Відповідь: Абрагам Линкольн.

101. Питаннє: Коли Злучені Держави обявили війну Німеччині підчас послідної світової війни?

Вдповідь: 6-го квітня 1917-го року.

Ріжні питання.

102. Питаннє: Чи Конституцію Злучених Держав можна змінити?

Відповідь: Так.

103. Питаннє: Яким способом можна змінити Конституцію Злучених Держав?

Відповідь: Обі палати Конґресу (Сенат і Зібраннє Представників) мусять ухвалити проєкт такої зміни більшостю двох третих голосів, а що найменше трийцять-шість стейтів (три четверті всего числа) мусить ту зміну затвердити.

104. Питаннє: Скільки є додатків (поправок) до Конституції?

Відповідь: Девятнайцять.

105. Питаннє: Хто може голосувати?

Відповідь: Правильно голосувати може кождий горожанин, що має більше як двайцять-один літ і мешкає в виборчім окрузі. Зрештою кождий стейт приписує, які кваліфікації повинен мати голосуючий. Деякі стейти вимагають, щоб він вмів читати і писати. Деякі Стейти дозволяють голосувати чужинцям котрі взяли перші горожанські папери.

106. Питаннє: Чи женщини можуть голосувати?

Відповідь: Так, жінки мають такі самі виборчі права як мущини.

107. Питаннє: Котре місто є столицею Злучених Держав?

Відповідь: Вашинґтон.

108. Питаннє: Чи кождий стейт має свою столицю?

Відповідь: Так.

109. Питаннє: Що значить звізди і смуги на американськім прапорі?

Відповідь: Звізди є сороквісім і вони означають сороквісім теперішних стейтів; тринайцять смуг пригадує тринайцять перших стейтів.

110. Питаннє: Що то таке анархіст?

Відповідь: Анархіст є людина, котра не вірить в орґанізоване правительство.

111. Питаннє: Що таке Полігаміcть?

Відповідь: Полігаміcть є той, хто вірить, що можна одночасно мати більш як одного чоловіка або більш як одну жінку.

112. Питаннє: Чи анархіст або полігаміст може натуралізуватися як горожанин Злучених Держав?

Відповідь: Ні.

113. Питаннє: Хто є президентом Злучених Держав?

114. Питаннє: Хто є ґовернором в вашім стейті?

115. Питаннє: Де є столица вашого стейту?

116. Питаннє: Хто є мейором вашого міста?

Др. Остап Грицай.

ОСИП НАЗАРУК ЯК ПИСЬМЕННИК.

Літературно-критичний нарис.

(2)

Значить: Назарук яд публіцист — культурний борець за духове визволення свого народу, в якого є гостро критичне око для відемних сторін у своїй суспільности. Він не живе вимрієним, тричі недійсним світом краси, тільки невмолимою дійсністю довкола нього. І він все на ново намагається ставати на прю з тою невмолимою дійсністю. Прослідкує її найтайнійші риси й признаки та бажавби з правила побачити сю дійсність життя у світлі визволюючого ідеалу.

„Найбільша часть моєї життєвої енерґії пішла на працю освідомлення народа й орґанізовання його" — каже про себе той письменник Назарук.*) Але навіть, якщоб він нам сього не сказав, то нам не тяжко булоб вичути зі сторінок його творів жагучий хист суспільного діяча й орґанізатора. Суспільного критика й обсерватора, якому передовсім іде про те, щоб тій своєрідній суспільности сказати щось справді важне, живуче й конечне. Назарук критикує деякі обяви в життю свого суспільства дуже остро. А проте він не песиміст. Він критикує тільки з тою метою, щоби вказати на можливість иних, кращих дійсностей у нас, він вірить в той инший, кращий лад і каже: „На се потреба, щоб кождий приняв на себе якийсь тягар по своїм силам і то так матеріяльний як і духовий. Опановання свого діла далоб нашому молодшому поколінню сю внутрішню свободу, якої у нас не видно у вироблених давнійше типів, а поношеннє жертв для добра загалу далоб нам можливість сильного впливу на корисну перебудову суспільности. Все те може нам дати почуттє внутрішної свободи, а згодом помогти й волю здобути..." Значить — підставою нового, справді кращого громадянського життя в нас ставляє Назарук передовсім почуваннє особистої, внутрішної свободи, а щойно на тій основі загальну, тобто державну волю. І я думаю, що він тут доторкає одного з найглибших, бо найтрагічнійших питань нашої народної духовости. Се іменно страшна проблема нашої цілої минувшини, і теперішности, чи ми такі поневолені тому, що не маємо держави, чи ми не маємо своєї держави тому, що ми такі — уроджені невольники. Назарук не дає на те такої однобічної відповіди, як дав її на примір Іван Франко у відомій пісні: „На ріках вавелонських..." Великий співак „Каменярів" дивився на сю проблему з глибин нашого культурно-громадянського життя за останні десятиліття 20 ст. і сказав безсмертне своєю траґікою, своїм безнадійним жалем слово про проклін уродженого рабства. Але ґенерація, до якої промовляє Назарук — молода. Вона не так далеко до свойого визволення як ґенерація молодого Франка. Вона вже бачила обриси нової вольної української держави, боролася за неї і бореться досі зі зброєю в руці, — отож їй нині вже трудно зрозуміти конечність Франкової відповіди. Їй не хочеться виспівувати страдання рабаа ні співчувати з ним. Їй не хочеться взагалі вважати рабство сущним чинником нашого істнування. Геть з рабом! — кличе сотками уст з наших душ, овіяних відмолодженнєм народа. — Ми можемо що найвисше наклеймити раба нашого глумом. Нам ніяк жахатися його проклону так як жахалися його наші батьки. І от Назарук зводить те наше колишнє страховище в одно з хамом і дурнем і цьвяхає ледачу трійцю бичем сатиричного глуму — як личить після великого заповіту всякої вищої сатири: Castigando dicere verum.*) Тій сатирі Назарук дає наголовок: „Ескізи зі школи життя: Трильоґія: Раб, Хам, Дурень" (1919), починає ескізом „Раб", і каже у вступі так:

„Я дуже боюся раба.

„Нічого й нікого так у світі не боюся, як раба.

„Раб безмежно лінивий. Хочби ви напружили всю силу свого ума, то не збагнете всеї глибини його лінивства, поки не побачите його на віч. Лінивство раба всеобіймаюче. Раб безмежно хитрий. Але хитрість його звернена тільки в однім напрямі, вона має лиш одну ціль — закрити його безконечне, всеобіймаюче лінивство... Раб дуже образливий. За найменьшу річ, за найменьшу замітку і то чим правдивійша ваша замітка, тим раб тяжче образиться. А він ніякої образи не забуває! Але тільки від свого. Чужий може раба копати, плювати на нього, знущатися над ним, — роб від чужого стерпить все. Те в його мові називається: „Не датися спровокувати". І цікаве те, що раб — такий незвичайно мстивий супроти своїх — як дістане в руки чужинця, що знущався над ним, то напевно нічого йому не зробить. Се в мові раба називається: „Бути благородним..."

Оттаким безпощадним а скрізь влучним і справедливим словом найострійшої суспільної критики таврує Назарук глибині рабської душі, показує її страшну шкідливість для суспільности і кінчить:

„А чи помітили ви, що той сам осоружний тип раба в мент перероджується, як попаде під чужий пястук? Він точнісінько приходить до бюра, робить як віл, по наказу чужинця убе рідного батька, замкне українську школу, закриє „з переконання" українську газету, напише поважну книгу на чужій мові й піде по чужому наказу боротися як лев на кождий фронт навіть край світа, у голоді й холоді — за чужі інтереси. Але у своїй державі — о, раб „не дозволить собі наказувати!" Він з правила обстоює а властиво обмежує свободу в усім. І мистецько викручується від бою за Рідний Край, від точної праці в бюрі і від якоїнебудь праці. А за те вимоги раба у своїй державі не знають границь. Саме він уважає себе здібним до найвищих достоїнств і почувається обидженим, що саме він не є вічно нпр. міністром або отаманом...".

Кождий рис того сатиричного малюнку як тут так і в нарисах „Хам" і „Дурень" правдивий, безпосередно підмічений в життю та безпосередно для життя приладжений. Ціль всякої сатири: крізь глумливий сміх сказати правду про життє — осягає Назарук вповні. Можна, правда, зі становища вищої сатири закинути, що сі три типи не відокремлені від себе як слід. Деякі признаки, як ось: лінивство, мстивість та глупа зарозумілість повторюються майже в усіх, за теж основні риси даної психіки не зясовані автором так релефно, щоб розпізнати їх на перший погляд. Такого поглиблення домагається передовсім „Хам", — малюнок того типа в нас, який під нинішню хвилю мабуть більш живучий та небезпечний як тип раба. Назарук з повним правом ставить на вступі його основною рисою: плазунство перед „іміющими владу" при рівночаснім задиранні носа перед „неміючими влади". Але при дальшім розмальовуванню хамської психіки сей рис трохи затирається а на всякий випадок не являється нам конечним й одиноким джерелом виведених далі признак.

І те саме враженнє робить на критика нарис: „Дурень". Наш автор хоч і все має на приміті ідеальну ціль вищої сатири, тут і там не осягає її вповні тому, що не надає цілости скінчено артистичної форми, в данім випадку форми справді мистецького монольоґу (в роді таких-же сатиричних монольоґів Уайльда). З того боку вражає нарис „Дурень" місцями мов сирий матеріял. І трудно не помітити, що майже всі ті сатиричні нариси надто живцем перенесені з хаосу дня у святиню творчости. Ми надто точно бачимо українські бюра за часів першої державної влади. Надто ясно, розріжняємо їх телефони та бюрові лайки низько й високо поставлених рабів, хамів та дурнів. Недостача тої прикмети, що її естетична критика ознаменувала словом: „ідеальна відсталь" — дається місцями доволі сильно відчувати тим більше, що се речі формою удуже короткі, і вже тому, а може саме тому просто домагаються пестливо вирізблюючого оброблення. Погляньмо тільки на твори великих майстрів сатири! Яка могутня сила їх слова, а проте яка чудово ніжна, чудово краснотворча форма їх слова! Але на те відповівби нам може автор, що йому в тім випадку не йшло про чисто артистичне завданнє а про визвольно-культурний бік справи. Йому, письменникови, що бажавби прослідити всі відемні сторони в духовости суспільности, іде передовсім про критичну, визвольну думку як таку: він сторож культурного поступу. Йому треба творити найшвидше і найприступнійше; бо він не творить для кружка високо освічених естетів а для широких мас громадянства, в якого є ще темрява рабів, хамів і дурнів. І тому Назарук вибирає замість штудерного вірша живу прозу буденщини, її говір та її образи, її круг думання, її глибінь чуття та далечінь її духової перспективи й примінює так цілість свого твору по можности до зрозуміння усіх:

Він в першій лінії публіцист і полеміст, пристрасний популяризатор і громадянський діяч. В Назарука, правда, є дві сатири, які виявляють сю прикмету, що я її згадав як „ідеальну відсталь" та чисто мистецьку форму. Се: „Казка про державу" та „Розмова в Ільдіз Кіоску про державні справи". Перша — се властиво перерібка з чужого, але тому, що вона Назаруком перероблена в основній думці, стільки-ж що й його самостійний твір. Та сі спроби не видаються мені вдачні. В „Казці про державу" провідна гадка надто придавлена казковими символами, а „Розмова в Ільдіз Кіоску" поза фразою про підхлібство дуже вбога справді живучими думками. Мається враженнє, що автор виводить в орієнтальнім переберанню якісь особи найблищого середовища, але відтвореннє їх психіки слабе. За те в однім і другім випадку слід піднеести вагу порушеного питання:

Про те, чим стоїть держава.

В Назарука форма відповіди на се питаннє може бути меньше або більше вдатна, поставленнє сеї проблеми меньше або більше артистичне та одно в нього все є правдиве, все нас переконує і захоплює та лишається позитивним вислідом його цілої письменницької праці:

Його погляди про те, що в нас є державно-творче. Що є спосібне до справді громадянського і справді національного життя, а що являється протидержавним пороком, традиційним хирляцтвом, самопровиненою немічча та непростимою невіжістю.

Подивімся з того огляду на його дві незвичайно цікаві книжки, написані в часі війни, коли автор був членом воєнної Пресової кватири: „Слідами Українських Січових Стрільців". (Львів, 1916) та „Над Золотою Липою" (1917 р.).

І один і другий з тих творів Назарука викликали між читачами менше більше таке саме враженнє як свого часу його „Подорожні листи зі Швеції". Одні добачили тут за багато різкости у слові а другі за багато, мовляв, зайвих уваг, причім одні й другі годилися в тім, що дописі з воєнних фронтів повинні — инакше виглядати. Щодо останнього твердження, то треба сказати, що воно слушне остільки, оскільки мимохіть вказувало на иншу, без порівнання лекшу форму воєнних дописей ніж ся, що її вибрав собі Назарук. У тім горесним хаосі війни, в якім майже зникає з овиду гарна книжка з її чистою красою й чистою поезією та геть притихають естетичні питання та інтереси, — домагається новітній читач від воєнної дописі, щоб вона йому заступила те все. І гарну модерну книжку і її чисту красу та чисту поезію. Але безжурний читач в запіллю не здає собі гаразд справи з того, як дуже трудно воєнному дописувачеви узгляднювати вповні естетичні домагання мрійників та ентузіястів війни — позаду фронту. Війна се страшне, кріваве діло — каже раз Барбіс. Хто в силі оспівувати його без трівоги й проклонів? Колиж воєнний дописувач стає описувати її ладом тих блискучих козерій та ґраціозних балачок, що ними передвоєнна преса Европи так щедро годувала своїх читачів — подекуди на шкоду загальної етики та загального образовання! — то він в легкодушний спосіб закриває перед своїми читачами глибину страшної воєнної правди і ніяк не причиняється до її вихісновання для загальної культури. А прецінь тільки те останнє може й повинно бути одинокою метою воєнного дописувача, справді свідомого своїх завдань. І коли з того боку дивитися на воєнні картини Назарука, то треба сказати, що вони своєю духовістю представляють щось цілком інакше:

Вони, як і кождий инший з поменших творів Назарука, є безоглядним висловом правди. Тої правди про наше громадянство, яку саме на тлі війни, зокремаж на тлі геройських боїв наших славних Стрільців бачив у кровавій їх озарі вдумливий погляд нашого письменника.

(Дальше буде).

*) В автобіоґрафічнім нарисі для лексикону наших письменників останньої доби.

*) Висловлювати правду дуже острими словами.

ЯК ДІЗНАТИСЬ ПРО ЗРІСТ ДЕРЕВА?

Перерізавши цівку дерева вздовш, ми зараз побачимо по ній якісь пряменькі смужки, а перетявши упоперек, побачимо, що ті смужки все кружкома йдуть одна навколо одної. Чогож то так, чогож то цівка ніби помережена? Ось чого: кожда цівка зложена з трьох частин, в самій середині — серце, зповерху — кора, а проміж ними — древина. Як кора, так і древина спершу тоненькі, а потім, ростучи що-року, усе товщають бо що-літа прибавляється новий шар і кори, і древини; але на корі цих шарів зовсім не знати і вона з того тільки тріскається, бо не видержує натиску нових шарів з середини; на древиніж їх добре знати і вони правдиво звуться літовищами, бо кождого літа їх все прибуває по одному; се-б-то само дерево наче на собі кабує, скільки літ воно прожило.

Через це й можна легко довідатись, якого зросту дерево: треба тільки перетяти його цівку упоперек та полічити ті літовища; то скільки їх буде, стільки дереву й літ. Легко зрозуміти, що коли літо було добре, коли у літку, як слід, перепадали дощі, себ-то коли дерево краще живилося, тоді літовище виросте геть-то товще, ніж у неврожайне літо. Оттак, виходе, можна дізнатися й про те, який коли був рік, чи врожайний, чи неврожайний. Коли, наприклад, ми забажаємо знати, як було на врожай 50 літ назад, треба тільки від кори, де звичайно буває саме наймолодче літовище, одлічити їх 50 і подивитисся на те літовище, до котрого ми дійшли, чи товстенька смужка його, чи тоненька: коли товстенька, — літо добре, було, колиж вузенька — недобре.

Такечки можна дізнатись про зріст всякого нашого дерева, а про зріст сосни — ще легше; тут вже нема чого нівечити дерева, а досить тільки подивитисся на його, бо соснина росте звичайно так; у перший рік виростає тільки сама цівочка, другого року на ній кружкома виростає гилочок з пять, третього року — знов нове кружало гилочок, та так і далі; от і виходе, що тут тільки треба перелічити всі ці кружала гилок та прикласти до того, що налічимо, ще 1, — тоді й будемо знати, скільки літ сосні. Але розлічувати так можна тільки тоді, коли соснина не старіша 40 літ, бо на двадцятому році спідні гилки її починають одвалюватись геть і хоч не зовсім, а так, що замість їх зостаються тільки невеличкі сучки, а всеж і по їх можна бачити, де були ті кружала гилок; але коло 40 літ ці суки зовсім обростають деревом, і тоді вже не буде знати тих гилок.

ДАРУНОК ЧЕСЬКИХ ДІТЕЙ.

З Харкова подають, що там розділено поміж діти дарунки чеських дітей, а саме 12.754 штук білля, одежи і обуви, 10 пудів цукру і 5 пудів какао.

НЕПРАВНЕ АСЕНТИРОВАННЯ УКРАЇНЦІВ В ГАЛИЧИНІ

Дня 26. серпня с. р. спроваджано під ескортою Ізидора Свідзінського, сина Томи і Юлії, коваля ур. 29. мая 1898 в Фельштині до асентирункової комісії, повітової команди в Стрию. Хоч Свідзінський виказувався метрикою уродження, що він є гр. кат. обряду і української народности, то одначе майор і лікар заявили, що таку метрику можна в Польщі за кілька марок дістати, а Свідзінський є народности польської, бо назвиско його кінчиться на „ скі" і примусово асентирували, виставляючи йому карту покликання ч. 26, в котрій безправно вписано, що Свідзінський є рим. кат. релігії. Проти такого поступовання польських військових властей внесено представлення, в якім покликується на посвідчення уряду громадського в Фельштині, стверженого через повітове староство в Старім Самборі, в котрім заподано, що Свідзінський є гр. кат. обряду і української народности. Насувається мимохіть питання, що Повітова Команда Узуповнень в Стрию також повисшу посвідку староства буде уважати публичним документом, котрим є рівнож метрика уродження, а який можна дістати за кілька марок пол.

СМЕРТЬ КОМУНІСТА.

На днях в Ризі виконано засуд смерти на особі комуніста Уймана Пурима. Його розстріляно.

Микола Богун.

З МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОГО

Начерк споминів
УКРАЇНСЬКОГО КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРА.

Присвячую моїм донькам Марусі та Наталці.

(Продовження).

(13)

На жаль — забагато поміж нами таких, що жертвуючи себе, розтрублюють про се на всі сторони світа.

Скільки-то тисяч Українців носяться з своїм горем як дурні з писаною торбою, і кожний із них „жертвував все для рідної справи". Скільки-то тисяч української інтелігенції потерпіли, виносили всякі можливі переслідування ворогів і — як тільки настала Україна — наввипередки кинулися надолужувати всі свої втрати, примощуватися як найближче до благодатного джерела доходів, не питаючись навіть, відки вони беруться!

Ні, до дійсної жертви, до благодатної праці для добра та щастя українських поколінь, треба не такої підготовки. Чиста совість, чисті руки!

...**Ціле життя наше повинно бути так сконцентроване на одній ідеї, ідеї національного відродження,** щоб на кожному кроці одиниці, в найменших навіть життєвих дрібницях вона виявляла себе.

...Національна війна може бути програна, але її традиція тягнеться століттями, глибоко й довго ховається в серцях мас, які вона стрясла, і буває часто **одиноким** середником для відродження".

Досвід глядача страшної міжпартійної боротьби інтелігентських партій за владу в самий розгар рішаючого бою ще більш упевнив мене в правильности колишньої, ще Паризької моєї аналізи загально-російських партій, а тепер в життєвій конечности радикальної зміни, підготовки до переустрою їх.

Деінде партія — се **дзеркало** тієї кляси, якої вона соціяльно-економічні та політичні інтереси боронить. Партія — се не „фаховці від реакції чи революції", „діячі" політичні. Партія се **сама верства суспільности.** Оскільки вона, ся верства, **економічно обеднана,** економічно **зорганізована,** остільки й **політично** вона боронить свої реальні інтереси і **має право** боронити. Навіть в тій самій клясі з фаху — є ріжні вирстви суспільности. Найбільш се є властивістю хліборобської кляси на Україні, де момент національний відограє також не малу ролю і в соціяльних антагонізмах.

І рано, чи пізно, може, після страшного розвалу, економічного занепаду та руїни, — а роля інтелігенції, сієї здеклясованої, **надклясової касти,** буде льокалізована, і ся інтелігенція займе відповідне, хоч і не таке почесне, але **належне** в суспільности їй місце.

* * *

Ідея клясової **територіяльної** організації, стихійний процес, в якому ще не так свідомо, але момент національний сильно переплутався з економічними власницькими інтересами, зародилась серед найбільш консервативної й найменш пригідної для інтелігентських методів „організованости" середньої верстви українського хліборобства в 1918 році в часи Української Держави.

Бо тільки в часи революції вона побачила **деальні** для себе наслідки як од упровадження в життя „соціялізації", так і од спроби, підчас ще незакінчених революційних процесів, реставроції попередніх соціяльно-економічних відносин поміщицькою і власне инонаціональною (частинно зросійщеною або зпольщеною) верствою хліборобства на Україні, під егідою якої вона була пішла разом із ними.

Теорія „єдиної хліборобської кляси", що в останні часи пропагують деякі українські теоретики — се не нова і навіть дуже стара теорія.

А коли вчитатись у блискучий твір українського історика В. Ліпінського „На Переломі", в історії будівництва української державности за Богдана Великого, — то й там побачимо, що Багдан будував Україну, спіраючись в більшости не на „рицарів і нащадків князів староруських", а на „оруженосців і кметів".

Без радикальних реформ і розрішення аграрної проблеми, а тим і без **зміцнення національних елементів** в середині хліборобської кляси — неможлива відбудова Української Держави!

А з тою земельною аристократією, яка розумом з нами, а душею з Москвою, далеко не заїдемо. Сьому наглядний доказ в життю Української Нації є від Різдва Христового і 1918 рік.

Але закоротко істнувала Українська Держава, замало було клясових інтелігентських сил, щоб ся і в національно-державному значінні поки-що єдина творча сила, змогла поволі зробитись **самостійним активним чинником.**

Селянство відчувало потребу інтелігентських сил, але занадто боялося з досвіду на місцях за часи революції та із співжиття з „Союзомъ Земельныхъ Собственниковъ", **чужої** для нього інтелігенції.

Українська-ж інтелігенція боялася „компрометації", та до того ще й відчувала, що довіря до неї тут може бути **тільки** після довгої та користної праці.

Але дальший хід історичних подій привів до соціялістичної диктатури та комунізму, було вибито зпід ніг селянства та дрібного дворянства-козацтва економічний ґрунт і розбито його спроби власної клясової організації.

...Моє перебування в Галичині було звязане і з організацією Української Народньої Партії.

Той економічний процес до витворення справжне-клясової й незалежної організації, головною підвалиною якої були чисто економічні причини — **оборона середньої та дрібної власности,** вже з самого початку істнування Всеук. Союза Хліб.-Власн., його найбільш активні та національно-свідомі елементи розуміли як raison d'etre **тільки** в формах національно-державних. (Власницькі традиції в селянстві міцно й сильно заложені, чого Московщина не має).

Вони змагалися наблизити свою організацію до Партії Хліборобів-Демократів, що у своїх верхах була з чисто українських елементів, хоч в клясовому відношенню не мала підвалиних рис професійно-економічної організації та психольогічно мала дуже велике споріднення з рештою українських партій.

Змагання до зближення, а в будуччині до злиття, були й по боці Союза, хоч ставлено й досить сильний опір.

Потреба й **користь** злиття були наочні, особливо після падіння Української Держави.

Головна й корінна ріжниця між Союзом, як завдання його розуміла більшість активних членів (УНП вже виразно впровадила їх в своє життя) і напрямом поодиноких, але видатних членів серед Хліборобів-Демократів була, і особливо в тактиці.

В Союзі самоорганізація повинна-б була іти з низу на чисто-професійних інтересах і, оскільки організація буде виявляти собою **реальну силу,** остільки вона приймати-ме участь в політиці.

(Серед Хліб.-Демокр. сьому не надавали ваги.

В Союзі — повне невтручання в політично-соціяльну роботу соціялістичних керманичів Диекторії, бо-ж постійної території вона не мала, а тим більше неучасть в боротьбі за владу як і рахуючись із своїми силами та моментом — старання зберегти, поможливости, лояльне відношення до „влади" — що одиноко спасало й не давало соціялістам права обвинувачувати буржуїв*) у всіх своїх гріхах та демагогічно кидати стихійні сили наліво.**)

Але наколиб можна було дійти до порозуміння та обеднання то всі ті ріжниці впали-б.

Сама назва „Українська Народня Партія" (Організаційні Збори 15-го квітня 1919 року, Станиславів.) відповідала й традиціям Галицької Національно-Демократичної організації, що вже прийняла назву „Української Народньої Трудової Партії". В будуччині се давало можливість поширення клясової організації на всі Українські Землі й на організаційній більш-менш спільній плятформі.

Хлібороби-Демократи в особі голови партії С. Шемета, М. Баєра та инших (М Баєр приймав активну участь в поширенню плятформи В. С. Хл.-Вл, на програм плятформу УНП) підписали постанову злиття обидвох організацій у формі зобовязання агітувати за обеднання, яке формально мало-б статись після зїзду Хліборобів-Демократів.

(Частина Хліборобів-Демократів, в тому числі п. С. Шемет, пізніше організували за кордоном „Союз Хліборобів-Державників; частина з М. Баєром в УНП.; рештка продовжує своє своє істнування під тою самою назвою).

*) на „буржуазний" кабінет Остапенка соціялістичні „ортодокси" звалили всі нещастя своїх невдач.

**) У Пізніш, уже при „Диктатурі" в Камянці премієрові Мартосові прилюдно й дуже коротко я сформулював тактику й завдання УНП так, як розуміли їх ми всі.

Передаю точну сю жанрову сцену. Але для пояснення ще кілька слів.

Після спроби отамана Балбачана обняти команду над Запорізьким Корпусом він був арештований. Вжили заходів для розшукання та арешту соц.-сам., С. Шемета та деяких есефів. До списку було занесено й мене. Крім Білінського решта втікла. Мене попередили, але я лишився, хоч і знав ціну правосудя революційного часу. Арештували. Посадили в тюрму. Випустили. Одного дня, ще напів хорий, пішов у степ за Камянець подивитись на німецький аероплян. Туди, очевидячки, з тою самою метою автомобілями приїхали й українські міністри: Мартос, Мазепа, Шадлун, Гольдельман та инші.

— Онде переворотчик! — своєю рукою на мене показує п. Мартос з докорою та загрозою в голосі.

— На чорта вас перевертати. Ви самі перевернетесь. А нашою ціллю та обовязком є, як будете перевертатись, зробити все можливе, щоб нас із собою не перевернули!

— Та Ви-ж відомий бунтовщик!

— А Ви анархіст — відповів я та відійшов на бік.

(Дальше буде).